

Filosofie en kunst 4

Welke rol speelt de kunstenaar?

- Ontwerper ↔ uitvoerder
- Scheppend ↔ intermediair
- Overheersend ↔ ondergeschikt
- Rationeel ↔ emotioneel
- Afstandelijk ↔ geïnvolveerd
- Initiërend ↔ afwachtend

Wat doet een kunstenaar?

- Uitbeelden (religieuze boodschap)
- Zich uiten ('art pour l' art)
- Shockeren - laten nadenken
- Amuseren
- Verkondigen
- Getuigen (Goya, v.d. Elsen)

De kunstenaar

- Creativiteit
  - Medium dat laat gebeuren wat moet gebeuren
  - Ontwerper die bepaalt hoe het moet
- Originaliteit
  - Vermijden van cliché's
  - Afzetten tegen kunstbroeders
- Vakmanschap
  - Vermogen tot realiseren gewenste effect
- Persoonlijkheid
  - Hij moet wel wat te zeggen hebben

Vragen

- Moet een kunstenaar iets te vertellen hebben?
- Hoe belangrijk is een goede opleiding?
- Is het van belang te weten wie een kunstwerk heeft gemaakt?
  - Hoe belangrijk is de achtergrond van de kunstenaar?
- Wat is inspiratie?

Hans-Georg Gadamer (1900-2002)

- Beleving centraal
- Dialoog tussen toeschouwer en kunstwerk (vgl. Socrates)
- Geldt ook voor kunstenaar
- Horizonversmelting: toeschouwer stap in schoenen van de kunstenaar, met het kunstwerk als bemiddelaar

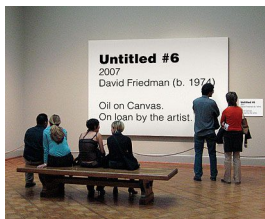
De toeschouwer

9 seconden

Juist, ja

Je vindt er wat van, maar wat zie je nou?

- Oordelen uitstellen
  - Descartes: waaraan kun je twifelen?
  - Francis Bacon: idolen
- Concentreren op wat je ziet
  - Inzoomen
  - Beschrijven

Francis Bacon, 1561 - 1626

- Idola mentis
  - Idola tribus: orde bespeuren waar die er niet is
  - Idola specus: oordelen op persoonlijke smaak
  - Idola fori: woorden letterlijk nemen
  - Idola theatri: uitgaan van algemeen geaccepteerde kennis

Mondriaan, Boom

Wanneer wordt een boom gewoon een figuur?

Lucian Freud, naaktportret

Is dit lelijk?

Wat zie je?

- Onbemiddelde → bemiddelde indruk
  - Wat is het? → wat zegt het?
- Oordelen uitstellen
  - Inzoomen → dwing jezelf om goed te kijken
  - Beschrijven → wat vertelt ons het schilderij?
- NB de schilder heeft niet voor niets zoveel tijd aan bepaalde details besteed

Hendrik Voogd

Italiaans landschap met parasoldennen, 1807

Inzoomen 1

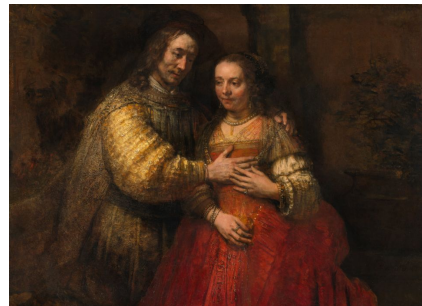
Wat doen die mensen daar?

Inzoomen 2

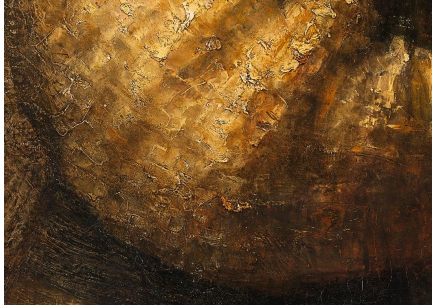
Wat vertellen ons die schaduwen?

Rembrandt van Rijn

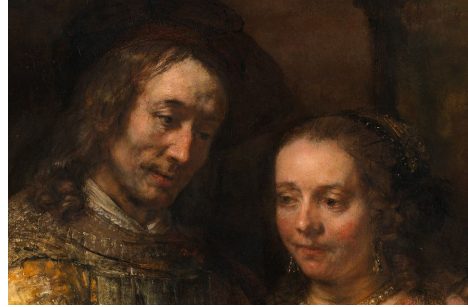
"Het joodse bruidje", 1669

Inzoomen 3

Waarom schilderde Rembrandt die mouw zo?

Inzoomen 4

Hoe zou je deze blikken beschrijven?

Beoordelingscategorieën

- Compositie: hoe is het opgebouwd?
- Fantasie: hoe realistisch is het?
- Aandacht: wat staat er centraal?
- Expressie: wat drukt het uit?

Compositie, fantasie, aandacht, expressie

Picasso, "Musketier met zwaard", 1972

Vragen

- Hoe treed je in dialoog met een kunstwerk?
- Hoe lang moet je kijken?
- Welke rol speelt de ervaring bij het kijken naar kunst?
  - Is deskundigheid een voordeel of een nadeel bij het appreciëren ervan?
- Welke rol speelt de context (museum / straat)?